

Quickscan flora en fauna

Sporthallen en scholen Middachtensingel, Arnhem

Arnhem, 30 april 2018

Colofon

Titel	: Quickscan flora en fauna
Subtitel	: Sporthallen en scholen Middachtensingel, Arnhem
Projectnummer	: 18.077
Datum	: 30 april 2018
Veldonderzoek	: E.W.A. Janssen
Auteur(s)	: E.W.A. Janssen
Goedgekeurd door	: T. Kooij
Opdrachtgever	: Gemeente Arnhem
Contactpersoon	: Robin Driessen

Bezoekadres	: Tivolilaan 205, Arnhem
Postcode	: 6824BV
Postbus	: 2, (6800AA)
Telefoon	: 026-8454583

info@ekoza.nl
www.ekoza.nl

Ekoza B.V. is lid van het Netwerk Groene Bureaus: www.netwerkgroenebureaus.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Wettelijk kader	5
2.1 Natura 2000-gebieden	5
2.1.1 Programmatische Aanpak Stikstof	5
2.2 Soorten	6
2.3 Houtopstanden	8
2.4 Natuurnetwerk Nederland	8
3. Gebiedsbeschrijving	10
3.1 Gebiedsbeschrijving	10
3.2 Voorgenomen ingreep	12
4. Onderzoeksmethode	13
4.1 Bronnenonderzoek	13
4.2 Veldonderzoek	13
4.3 Uitwerking en rapportage	13
5. Resultaten	15
5.1 Gebiedsbescherming	15
5.1.1 Natura 2000	15
5.1.2 Natuurnetwerk Nederland.....	16
5.2 Soortbescherming	17
5.2.1 Grondgebonden zoogdieren	17
5.2.2 Vleermuizen	18
5.2.3 Vogels.....	20
5.2.4 Reptielen, amfibieën en vissen	21
5.2.5 Flora	21
5.2.6 Ongewervelden.....	22
5.3 Houtopstanden	23
6. Conclusies en aanbevelingen	24
6.1 Gebiedsbescherming	24
6.2 Soortbescherming	24
6.2.1 Grondgebonden zoogdieren	24
6.2.2 Vleermuizen	24
6.2.3 Vogels.....	25
6.2.4 Reptielen, amfibieën en vissen	25
6.2.5 Flora	25
6.2.6 Ongewervelden.....	25
6.3 Houtopstanden	25
Bronnen	26
Literatuur	26
Websites	26

1. Inleiding

De gemeente Arnhem is voornemens enkele schoolgebouwen en sporthallen rond de Middachtensingel te Arnhem te slopen. Er komt nieuwbouw voor in de plaats. Ook zullen er zes bomen worden gekapt.

Eén van de haalbaarheidsstudies die voor deze ingreep dient te worden uitgevoerd is toetsing aan de natuurwet- en regelgeving. Het plangebied en de groene omgeving kunnen als leefomgeving dienen voor verschillende diersoorten of als groeiplek van plantensoorten. Veel dieren en planten zijn middels de Wet natuurbescherming beschermd. Om inzichtelijk te krijgen of voor het uitvoeren van de werkzaamheden een ontheffing nodig is in het kader van deze wet, is het noodzakelijk om te weten of er beschermde dieren en/of planten in of vlakbij het plangebied voorkomen.

Mogelijk liggen er beschermde natuurgebieden in de directe omgeving van het terrein waarop de ingreep effect kan hebben. Dit is eveneens van belang te weten in verband met de Wet natuurbescherming.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een quickscan. Het betreft een beoordeling van de huidige en potentiële aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren op de onderzoekslocatie en de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en gebieden. De quickscan vindt plaats op grond van bronnenonderzoek en een terreinbezoek. Tijdens het terreinbezoek wordt een inschatting gemaakt welke soorten voor kunnen komen en welke soorten op voorhand uit te sluiten zijn.

Deze quickscan is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de afwezigheid van soorten. Dit onderzoek betreft geen volledige veldinventarisatie. Mochten er effecten te verwachten zijn van de werkzaamheden op beschermde soorten die mogelijk aanwezig zijn, dan wordt een nader onderzoek geadviseerd.

In hoofdstuk 2 staat het wettelijke kader uiteengezet, waaraan getoetst dient te worden. Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het onderzoeksgebied en de voorgenomen ingrepen. Hoofdstuk 4 geeft een korte beschrijving van de onderzoeksmethode. In hoofdstuk 5 worden de resultaten van het onderzoek besproken. Tenslotte worden in hoofdstuk 6 de conclusies en aanbevelingen gegeven.

2. Wettelijk kader

Sinds 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Deze wet vervangt 3 wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet. Het bevoegd gezag komt bij de provincies te liggen. De Rijksoverheid (RVO) blijft verantwoordelijk voor handelingen en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het rijk, zoals hoofdwegen, spoorwegen, hoofdvaarwegen, waterkeringen, militaire terreinen, gastransportnet, hoogspanningsleidingen, delfstoffen, kustlijn, bepaalde visserij etc.

De Wet natuurbescherming is gericht op de bescherming van:

- Natura 2000-gebieden
- Soorten
- Houtopstanden

2.1 Natura 2000-gebieden

De basis voor Natura 2000 zijn de Europese Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Deze natuurbeschermingsrichtlijnen hebben naast de bescherming van specifieke flora en fauna eveneens als doel om de leefgebieden van deze soorten te behouden, te herstellen of uit te breiden.

In Nederland zijn 164 gebieden als Natura 2000-gebied aangewezen door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Door de toenmalige Minister van LNV zijn instandhoudingsdoelstellingen vastgesteld voor de Natura 2000-gebieden, deze staan vermeld in het (ontwerp-) aanwijzingsbesluit. In het (ontwerp-) aanwijzingsbesluit staan de instandhoudingsdoelstellingen voor alle habitattypen, -soorten en broedvogels die in het Natura 2000-gebied voorkomen beschreven. Daarnaast staat beschreven op welke wijze de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren zijn. Onder “instandhouding” wordt verstaan het geheel aan maatregelen die nodig zijn ter behoud of herstel van een gunstige staat van instandhouding van de natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten.

Elke activiteit (in de wet: project of handeling) zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen:

- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren; of
- een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen, is ingevolge artikel 2.7, tweede lid verboden. De activiteit kan slecht doorgang vinden wanneer het bevoegd gezag een vergunning verleent.

2.1.1 Programmatische Aanpak Stikstof

Op 1 juli 2015 is de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) in werking getreden. De depositie van stikstof is een van de belangrijkste belemmeringen om de Europese natuurdoelen te halen. Stikstofdepositie leidt tot vermesting en/of verzuring van de bodem. In natuurgebieden kan dit negatieve effecten hebben op de aanwezige, beschermde flora en fauna.

De PAS combineert twee manieren om de natuurdoelen van Natura 2000 zeker te stellen:

- Het blijvend laten dalen van de stikstofdepositie door het nemen van maatregelen aan de bron;

- Het uitvoeren van herstelmaatregelen voor stikstofgevoelige natuur.

De PAS bepaalt ook dat een deel van de daling van de stikstofdepositie mag worden ingezet voor nieuwe projecten of projecten waarin uitbreiding van bestaande stikstofemissie aan de orde is. Dit wordt ontwikkelingsruimte genoemd. Op deze manier blijft de stikstofdepositie dalen, terwijl er ook ruimte is voor de gewenste economische ontwikkeling.

Met de inwerkingtreding van het PAS geldt alleen nog een vergunningplicht voor activiteiten die meer dan 1 mol stikstofdepositie per hectare per jaar geven op een stikstofgevoelig Natura 2000-gebied. Bij een stikstofdepositie tussen de 0,05 mol en 1 mol N/ha/j bestaat er een meldingsplicht.

2.2 Soorten

Onder de Wet natuurbescherming geldt, net als onder de Flora- en faunawet, een zorgplicht voor alle in het wild levende dieren.

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes

- soorten van de Vogelrichtlijn
- soorten van de Habitatrichtlijn
- andere soorten

Vogelrichtlijnsoorten

Onder de soorten van de Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Ingevolge artikel 3.1 is het verboden om:

1. Opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. Opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. Eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. Opzettelijk vogels te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Habitatrichtlijnsoorten

Onder de soorten van de Habitatrichtlijn vallen soorten die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage I van het Verdrag van Bonn. In de Bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd.

Wat betreft deze soorten is het ingevolge artikel 3.5 (Bern bijl. II, Bonn bijl. I) verboden om:

1. Opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. Opzettelijk dieren te verstoren;
3. Opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
4. Voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
5. Opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Wat betreft deze soorten is het ingevolge artikel 3.6 (Bern bijl. I en II, Bonn bijl. I) verboden om dieren of planten te verkopen, te vervoeren voor verkoop, te verhandelen, te ruilen of te koop of te ruil aan te bieden, tenzij het gaat om gefokte of gekweekte dieren of planten.

Andere soorten

Onder het beschermingsregime andere soorten vallen soorten waarvan er geen Europese verplichting tot bescherming is. Dit zijn soorten die vanuit nationaal belang extra bescherming behoeven.

De beschermde status van soorten kan per provincie verschillen. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor nationaal beschermde soorten. In dit geval gaat het om een ingreep binnen een hoofdspoorbaan en daarbij is RVO bevoegd gezag. Ingevolge artikel 3.10 is het verboden om:

1. Opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. Voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. Opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Zorgplicht

Artikel 1.11 Wnb voorziet in een algemene verplichting voor een ieder om voldoende zorg te dragen voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Het betreft bovendien niet alleen dieren en planten van soorten waarvoor de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn specifieke beschermingsmaatregelen eisen, maar alle in het wild levende dieren en planten.

De zorgplicht is als een open norm geformuleerd in het eerste lid van artikel 1.11. In het tweede lid wordt de zorgplicht iets geconcretiseerd door te bepalen dat de zorgplicht in elk geval inhoudt dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:

- dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
- indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
- voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Voor de bescherming van dieren en planten van soorten waarvoor geen specifiek beschermingsregime geldt op grond van hoofdstuk 3, heeft de zorgplicht zelfstandig betekenis. Op grond van de zorgplichtbepaling moeten schadelijke handelingen in beginsel achterwege worden gelaten dan wel moeten maatregelen worden genomen om schadelijke gevolgen (zoveel mogelijk) te voorkomen.

Jaarrond beschermde nesten

Nesten van vogelsoorten van categorie 1 t/m 4 zijn jaarrond beschermd, de nesten van soorten in categorie 5 zijn beschermd als er onvoldoende alternatieven zijn.

Categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde

plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.

4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

2.3 Houtopstanden

De regels van de Boswet zijn grotendeels onveranderd opgenomen in de Wet natuurbescherming.

Een houtopstand is een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, die:

- a. een oppervlakte grond beslaat van tien are of meer, of
- b. bestaat uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen

Ingevolge artikel 4.1 vallen buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom (voor deze wet);
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar
- kweekgoed;
 - uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen,
 - beplantingen langs waterwegen, en
 - eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- Het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa indien zij:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid
 - bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter;
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

2.4 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland werd voorheen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) genoemd. Het doel van het Natuurnetwerk Nederland is om een samenhangend netwerk te creëren van kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden en natuurrijke cultuurlandschappen. Het huidige netwerk bestaat voor het merendeel uit Natura 2000-gebieden en andere bestaande natuurgebieden. Daarnaast worden natuurgebieden uitgebreid, nieuwe natuurgebieden ontwikkeld en ecologische verbindingzones aangelegd.

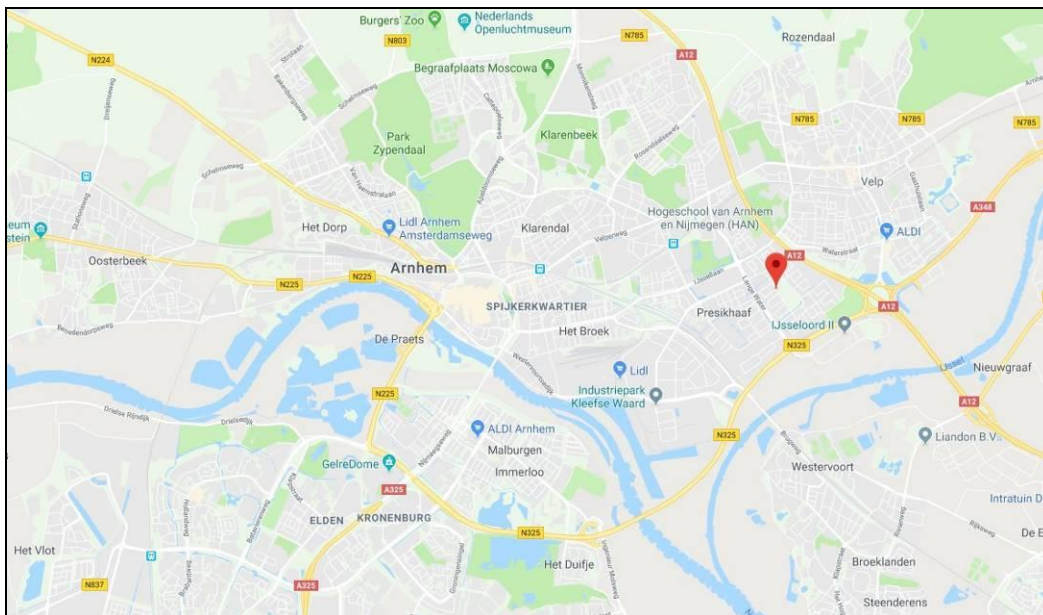
Onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland zijn Ecologische Verbindingszones (EVZ), die natuurgebieden met elkaar verbinden om het migreren van dieren en planten tussen natuurgebieden mogelijk te maken.

De provincies zijn sinds 2014 verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit natuurnetwerk. Binnen het Natuurnetwerk Nederland geldt de “nee, tenzij”-benadering. Dit houdt in dat bestemmingswijziging en de uitvoering van bepaalde plannen niet mogelijk zijn als daarmee de wezenlijke kenmerken of natuurwaarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang. De initiatiefnemer moet onderzoek laten verrichten, om te kunnen bepalen of de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied significant worden aangetast.

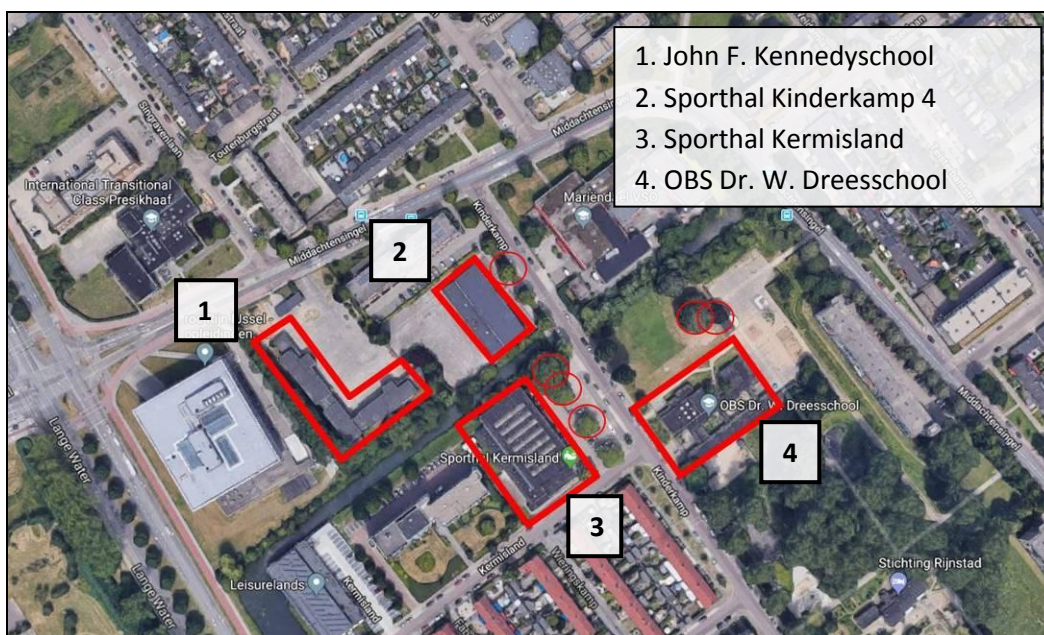
3. Gebiedsbeschrijving

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied waar een quickscan benodigd is, is gelegen in Arnhem, in de wijk Presikhaaf. Het gaat om een viertal gebouwen: twee basisscholen en twee sporthallen. Het zijn de basisscholen OBS W. Dreesschool en de John F. Kennedyschool en de sporthallen 'Kermisland' en 'Kinderkamp 4'. De basisscholen zijn laag, met hooguit twee verdiepingen aan de achterzijde van de John F. Kennedyschool. De sporthallen zijn relatief hoog, ca. 10 meter. De Kermisland Sporthal is gedeeltelijk van steen maar de lange kanten bestaan ook uit metaal en kunststof. De sporthal op Kinderkamp 4 bestaat voornamelijk uit steen en ramen. Een indruk van het plangebied is weergegeven in figuren 2 en 3.

Figuur 1. Ligging van het plangebied t.o.v. Arnhem (bron: www.googlemaps.com).

Figuur 2. Ligging van de te slopen gebouwen en te kappen bomen (bron: www.googlemaps.com).

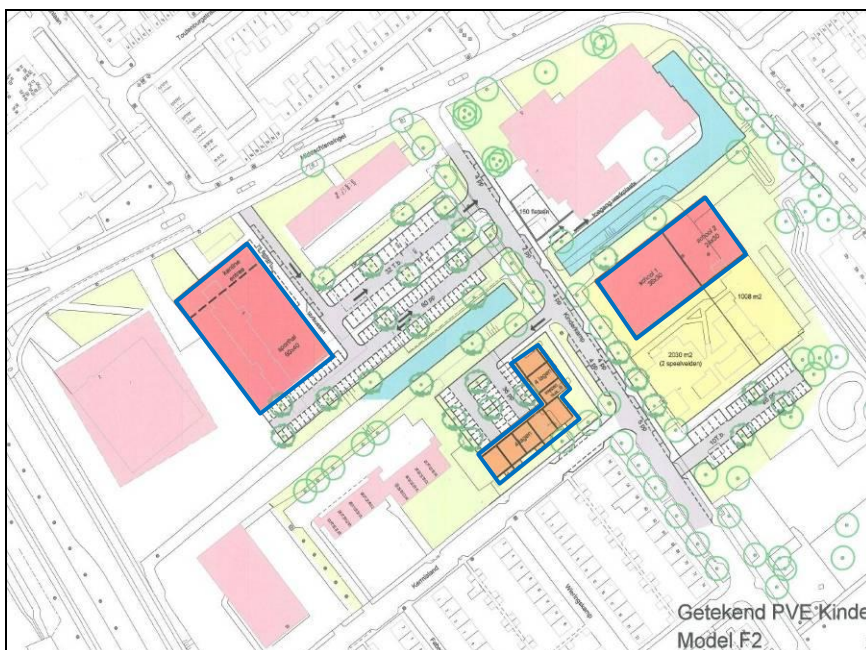
Figuur 3a. Impressie van het plangebied, boven basisschool W. Dreesschool en onder sporthal Kermisland.

Figuur 3b. Impressie van het plangebied, vervolg. Boven sporthal Kinderkamp 4 en onder John F. Kennedyschool.

3.2 Voorgenomen ingreep

De gemeente Arnhem wil twee verouderde basisscholen en twee sporthallen slopen in de wijk Presikhaaf. Ook worden er zes bomen gekapt en verder wat struiken en dunne boompjes. Zo wordt er ruimte gemaakt voor een nieuw schoolgebouw (twee scholen daarin), een nieuwe sporthal, parkeerplaatsen en appartementen. Verder zullen er bomen worden geplaatst langs de Kinderkamp en op de parkeerplaatsen. Een overzicht van de ligging van de te slopen gebouwen en de toekomstige inrichting is hieronder weergegeven.

Figuur 4. Overzicht van het plangebied: boven de te slopen gebouwen en te kappen bomen. Onder het ontwerp voor de nieuwbouw. Blauw omkaderd zijn de nieuwe gebouwen, roze gebouwen liggen buiten het plangebied en blijven behouden (bron: gemeente Arnhem).

4. Onderzoeksmethode

Het onderzoek bestaat uit twee delen. Voor het onderzoek is begonnen met een literatuurstudie, gevolgd door een veldonderzoek in het plangebied.

4.1 Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen, is gebruik gemaakt van de gegevens die openbaar zijn zoals verspreidingsatlassen van verschillende soortgroepen, bijvoorbeeld 'De amfibieën en reptielen van Nederland' (Creemers, 2009). Daarnaast mocht via het abonnement van Ekoza BV de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) worden ingezien. Dit is op 16 april 2018 gedaan voor de laatste vijf jaar en tot een kilometer van het plangebied. Voor informatie over gebiedsbescherming is gebruik gemaakt van de sites van de provincies en van overheidssites; deze zijn opgenomen in het bronnenoverzicht.

4.2 Veldonderzoek

Het plangebied is bezocht in de namiddag van 17 april 2018, waarbij het weer zonnig was met een temperatuur van zo'n 17 graden Celsius. Daarbij zijn de gebouwen en de directe omgeving onderzocht.

Het veldwerk voor dit onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een quickscan. Er is zowel (globaal) gekeken naar de daadwerkelijk aanwezige flora en fauna als naar de mogelijke waarden die het gebied herbergt in andere tijden van het jaar die tijdens een eenmalig bezoek niet kunnen worden vastgesteld.

Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc.).

Aan de hand van literatuurgegevens en veldbezoek wordt een inschatting gemaakt van het voorkomen van beschermde natuurwaarden en de mogelijke invloed van de werkzaamheden op deze waarden.

4.3 Uitwerking en rapportage

Bij de bescherming van natuur in Nederland wordt onderscheid gemaakt tussen gebiedsbescherming en soortenbescherming. In voorliggende rapportage komen de volgende onderdelen aan bod:

[Oriëntatiefase toets Wet natuurbescherming: gebiedsbescherming](#)

Voorliggend onderzoek beschrijft de oriëntatiefase van de toetsing aan de Wet natuurbescherming.

In een oriënterend onderzoek worden o.a. de onderstaande vragen beantwoord:

1. Ligt de ingreeplocatie binnen (de invloedssfeer van) een Natura 2000-gebied, zodat effecten te verwachten zijn.
2. Wat zijn de mogelijke negatieve en/of positieve effecten van de voorgenomen ingrepen op de instandhoudingdoelstellingen van een Natura 2000-gebied in kwestie.

3. Kunnen deze effecten:
 - a. verstorend zijn voor kwalificerende soorten
 - b. leiden tot een verslechtering van de kwaliteit van de kwalificerende habitats
 - c. significant negatief zijn voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen

Hieruit volgt of er een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming is vereist. Het wel of niet afgeven van een vergunning wordt beoordeeld door middel van een verstorings- of verslechteringstoets of een passende beoordeling.

Natuurnetwerk Nederland

Door middel van een literatuurstudie wordt bekeken of de werkzaamheden in Natuurnetwerk Nederland plaatsvinden. Is dit het geval dan zal worden bepaald of de wezenlijke kenmerken en waarden van het betreffende gebied significant worden aangetast, en of compensatie noodzakelijk is.

Toetsing aan de Wet natuurbescherming: soortenbescherming

Onderzocht wordt of de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming aangaande soorten worden overtreden, een ontheffing noodzakelijk is en of daaruit voortvloeiende verplichtingen in de vorm van mitigatie of compensatie noodzakelijk zijn. Hierbij is onderscheid gemaakt in soorten die staan op de lijst van de Vogel- of Habitatrichtlijn, op de lijst van Andere soorten of op de lijst van Vrijgestelde Soorten.

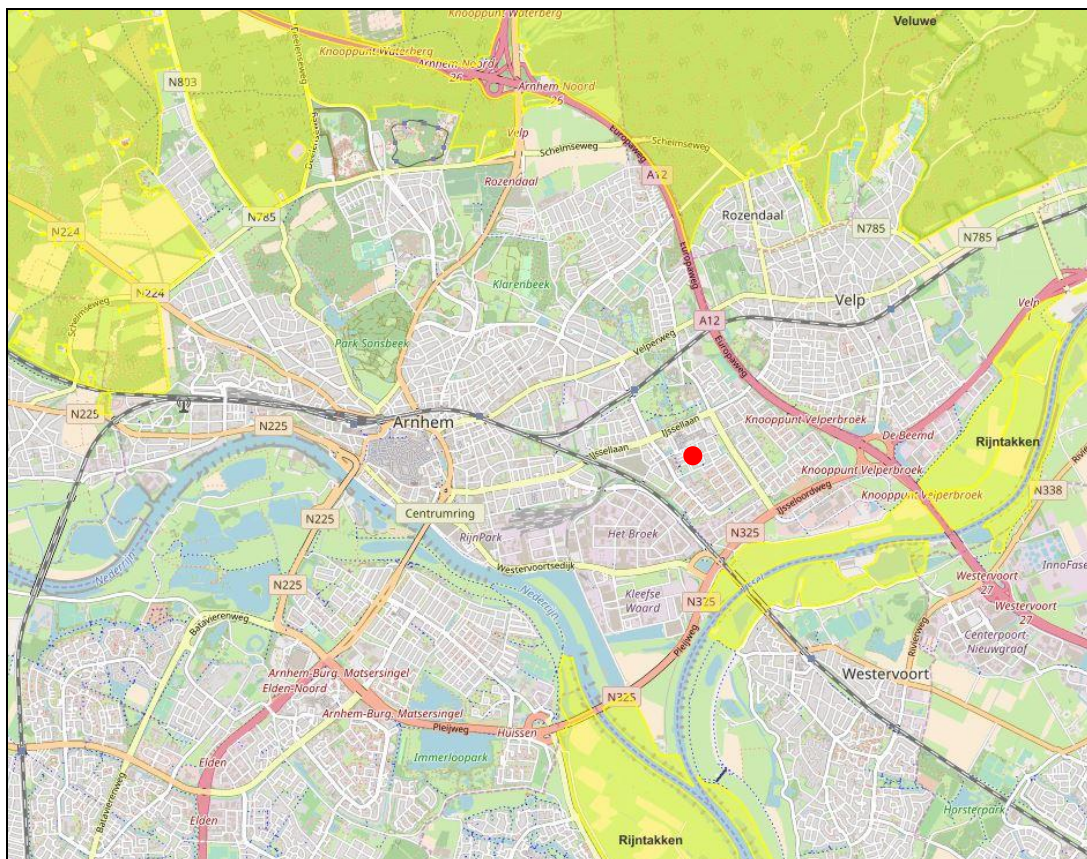
5. Resultaten

De werkzaamheden welke worden uitgevoerd kunnen zowel effect hebben op beschermde gebieden als op beschermde soorten. Aan de hand van literatuurgegevens en het veldbezoek wordt een inschatting gemaakt van het voorkomen van beschermde natuurwaarden en de mogelijke invloed van de werkzaamheden op deze waarden.

5.1 Gebiedsbescherming

5.1.1 Natura 2000

Er liggen geen Natura 2000-gebieden nabij het plangebied. Dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied ligt op ruim 1 kilometer van het plangebied. Het is de 'Rijntakken'. Een ander mogelijk relevant Natura-2000 gebied, De 'Veluwe' ligt iets verder: op 1,8 km (fig. 5).

Figuur 5. Plangebied (rood) t.o.v. Natura 2000-gebieden (geel) in de omgeving.

Bron: <https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx/>.

De effectenbeoordeling t.a.v. Natura 2000 gebieden

De ingreep betreft het slopen en bouwen van enkele gebouwen en het aanleggen van parkeerplaatsen. Effecten op Natura 2000-gebieden en dan specifiek op instandhoudingsdoelstellingen van aangewezen habitattypen en -soorten van Natura 2000-gebieden worden gezien de kleinschaligheid van de ingreep en de afstand van ten minste 1 kilometer uitgesloten. Er hoeft geen Aeries berekening of PAS beoordeling te worden uitgevoerd;

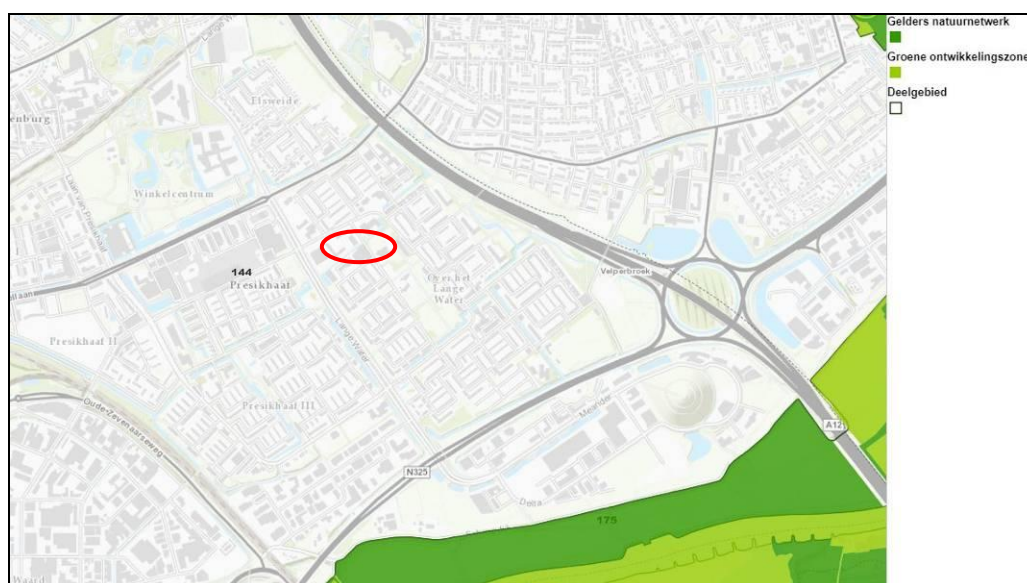
dichtstbijzijnde zeer stikstofgevoelige habitattypen liggen binnen de Veluwe en op ongeveer twee kilometer (lg14: eiken en beukenbos van lemige zandgrond en ZG4030: droge heiden, bron: Aeries calculator).

5.1.2 Natuurnetwerk Nederland

De voormalige EHS, of beter gezegd het Natuurnetwerk Nederland (NNN) werd tot voor kort op Rijksniveau vastgelegd, maar op provinciaal niveau door de provincies uitgewerkt. Sinds 2014 zijn de provincies echter ook verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit Natuurnetwerk. In het Natuurpact hebben de provincies met het rijk afgesproken om tot 2027 80.000 hectare natuur in te richten. De provincies beschermen het Natuurnetwerk door middel van het 'Nee, tenzij' - principe: de provincie staat geen nieuwe functies toe, tenzij is aangetoond dat ze niet schadelijk zijn voor de natuur. Het afwegingskader Natuurnetwerk Nederland is alleen van toepassing voor ingrepen binnen het Natuurnetwerk Nederland.

Gelders Natuurnetwerk

Het plangebied ligt buiten het Gelders Natuurnetwerk, op een kilometer er vandaan. Een overzicht is hieronder weergegeven.

Figuur 6. Ligging van het Gelders Natuurnetwerk (groen) t.o.v. onderhavig plangebied (rood)

bron: http://kaarten.gelderland.nl/viewer/app/thema_kernkwaliteiten

De effectenbeoordeling voor Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied ligt op ongeveer 1 kilometer van het Natuurnetwerk Nederland / Gelders Natuurnetwerk. Er geldt geen externe werking binnen het NNN-kader. De werkzaamheden betreffen sloop en nieuwbouw en hebben geen negatieve effecten op de kernkwaliteiten of andere waarden van het Natuurnetwerk. De ingreep kan zonder verdere procedure in het kader van het NNN plaatsvinden.

5.2 Soortbescherming

Van het plangebied is een bronnenonderzoek verricht naar het voorkomen van beschermde soorten in het onderzoeksgebied en in de directe omgeving daarvan. Door middel van het veldbezoek is een inschatting gemaakt van de te verwachten beschermde soorten in het plangebied. Daarna is bekeken welke effecten de werkzaamheden en nieuwe situatie kunnen hebben op de mogelijk aanwezige beschermde soorten. De ingreep bestaat uit de sloop en nieuwbouw van scholen en sporthallen en de kap van enkele bomen in Arnhem.

5.2.1 Grondgebonden zoogdieren

Bronnenonderzoek

Een aantal al dan niet beschermde grondgebonden zoogdieren zijn in het plangebied of in de directe omgeving ervan waargenomen. Hier volgt een overzicht van deze soorten.

Tabel 1. Overzicht van grondgebonden zoogdieren die zijn waargenomen volgens bronnen en / of voor kunnen komen zeer nabij of in het onderzochte gebied.

Soort	Waarneming (literatuur)	Potentieel voorkomend	Beschermingsstatus		
			Vrijgestelde soort	Andere soort	Habitatrichtlijnsoort
alg. muizensoorten	x	x	x		
ree	x		x		
haas	x		x		
konijn	x	x	x		
egel	x	x	x		
vos	x		x		
wezel	x	x	x		
bunzing	x	x	x		
hermelijn	x	x	x		
boommarter	x			x	
das	x			x	
eekhoorn	x	x		x	
steenmarter	x	x		x	
wild zwijn	x			x	
bever	x				x
otter	x				x

Nabij Arnhem zijn enkele waarnemingen bekend van beschermde grondgebonden zoogdieren uit de lijst 'Habitatrichtlijn' of 'andere soorten'. Boommarter zijn hoofdzakelijk als doodgereden gemeld. Ottersporen (mest/keutels/prenten) komen van het gebied rond knooppunt Velperbroek. Beverwaarnemingen beperken zich tot Zuid-Arnhem, ten zuiden van de Rijn. Wild zwijn en das worden wel eens langs de rand van de stad gezien, aan de noordkant. Eekhoorn wordt relatief veel gemeld rond de school Larenstein in Velp maar verder niet in Presikhaaf. De steenmarter wordt in Arnhem Zuid regelmatig waargenomen maar in Presikhaaf niet of nauwelijks. Verblijfplaatsen van vrijgestelde soorten kunnen zich bevinden in hollen in de grond (bv. muizen, konijnen en kleine marterachtigen).

Waterspitsmuis wordt niet gemeld in een ruime straal rond Arnhem. Dit zijn geen

stadsmuizen.

Veldonderzoek

Het plangebied en de directe omgeving zijn onderzocht op aanwijzingen van verblijfplaatsen van grondgebonden zoogdieren. Verblijfplaatsen met uitzondering van die van de (onbeschermde) mol zijn niet aangetroffen. Er worden voor het project gebouwen gesloopt en bomen gekapt. Steenmarters hebben geen toegangen tot de gebouwen, er zijn geen gaten die toegang bieden. Bovendien is er geen sprake van zolders of vlieringen omdat alle gebouwen een plat dak hebben.

Effectenbeoordeling

Verblijfplaatsen of indicaties van de aanwezigheid van beschermde grondgebonden zoogdiersoorten uit de categorie 'andere soorten' of 'Habitatrichtlijnsoorten' zijn niet gevonden binnen of langs het plangebied. Verblijfplaatsen van algemene zoogdiersoorten zoals mol en de meeste muizensoorten zullen mogelijk worden geschaad maar deze soorten zijn onbeschermd respectievelijk vrijgesteld. Tijdens de werkzaamheden zullen eventueel in de buurt foeragerende of anderszins tijdelijk aanwezige grondgebonden zoogdieren zich uit de voeten maken.

5.2.2 Vleermuizen

Vleermuizen zijn zwaar beschermde soorten die onder de categorie Habitatrichtlijnsoorten vallen. Verblijfplaatsen (kraam-, zomer, paar- en winterverblijven) en essentiële vliegroutes en foerageergebieden van alle soorten zijn beschermd.

Bronnenonderzoek

Volgens verspreidingsgegevens van vleermuizen komen in de ruime omgeving van dit plangebied diverse vleermuissoorten voor (Broekhuizen, 2016 en NDFF). Deze zijn te zien in onderstaande tabel. Het gaat dan om waarnemingen van met name overvliegende en foeragerende gewone dwergvleermuizen in de bebouwde kom van Arnhem. Ook zijn er in de enkele kolonies bekend van deze soort. Maar nabij het plangebied zijn er geen verblijfplaatsen van vleermuizen bekend.

Tabel 2. Overzicht van vleermuizen die zijn waargenomen in de omgeving van Arnhem en het deel wat daarvan kan voorkomen in of zeer nabij het plangebied.

Soort	Waarneming (literatuur)	Pot. voorkomend	Beschermingsstatus		
			Vrijgestelde soorten	Andere soorten	Habitat richtlijnsoort
Gew. dwergvleermuis	x	x			x
Ruige dwergvleermuis	x	x			x
Laatvlieger	x	x			x
Rosse vleermuis	x				x
Gew. grootoorvleermuis	x	x			x
Watervleermuis	x	x			x
Meervleermuis	x				x

Veldonderzoek

Vleermuisverblijfplaatsen kunnen zich in het algemeen bevinden in bomen of in gebouwen. De gebouwen en bomen zijn beoordeeld op mogelijkheden voor vleermuizen om in gaten en spleten weg te kruipen. De bomen waren met verrekijker goed te bekijken. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn door de afwezigheid van gaten en scheuren in de zes te kappen bomen uitgesloten.

Figuur 7. De te kappen bomen, twee oost, drie zuidoost en eentje noord (zie ook fig.4).

In alle vier de te slopen gebouwen kunnen vleermuisverblijfplaatsen voorkomen. Alle gebouwen hebben (deels) stenen muren met gaten en spleten of open stootvoegen waarin vleermuizen kunnen wegkruipen. Ook zijn er boeiboorden waarachter ze kunnen kruipen.

Figuur 8. Mogelijke verblijfplaatsen voor vleermuizen.

Een foerageergebied van watervleermuis of gewone dwergvleermuis zou zich kunnen bevinden boven de watergang die loopt tussen de gebouwen. Een vliegroute daarboven wordt niet verwacht. De watergang loopt dood en verbindt geen geschikte verblijfplaats met een voor vleermuizen potentieel interessante en belangrijk foerageergebied.

Effectenbeoordeling

Het plangebied zal ongetwijfeld onderdeel uitmaken van het foerageergebied van vleermuizen. Echter is er vergelijkbaar evenwaardig foerageergebied in de directe omgeving. Bomen en struiken staan er in de hele wijk en parken liggen op minder dan een kilometer. Essentieel onderdeel van de functionele leefomgeving kan het (beperkte) plangebied als foerageergebied daarmee niet zijn. Vliegroutes worden in het plangebied niet verwacht, daarvoor zijn er in de omgeving geen mogelijke verblijfplaatsen en foerageergebieden die door lijnvormige elementen als bijvoorbeeld de watergang worden verbonden.

Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn strikt beschermd. De te kappen bomen bevatten geen geschikte holten of losse bast die als verblijfplaats van vleermuizen kunnen dienen. Alle vier de gebouwen kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen bevatten. Er zijn in elk van de gebouwen geschikte en toegankelijke plekken. Om vast te stellen of deze verblijfplaatsen aan-/ danwel afwezig zijn, dient een nader onderzoek te worden uitgevoerd volgens het vigerend Vleermuisprotocol.

5.2.3 Vogels

De wet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Dit omdat het broedseizoen van soort tot soort en van jaar tot jaar kan verschillen. Globaal kan voor het broedseizoen grofweg de periode van 15 maart t/m 15 juli worden aangehouden. Echter ook buiten deze periode kunnen vogels broeden en dan is dat broedsel beschermd. Daarnaast zijn van enkele vogelsoorten de nesten het hele jaar door beschermd, dus ook als ze niet in gebruik zijn. Het gaat dan om bijvoorbeeld huismus, gierzwaluw en roofvogels.

Bronnenonderzoek

Op puntniveau zijn maar enkele vogelgegevens bekend maar er zullen zich ongetwijfeld algemene soorten binnen en in de buurt van dit plangebied bevinden. Dichtbij de ingreeplocatie komen volgens bronnen geen jaarrond beschermde nesten voor. Waarnemingen van roofvogelnesten komen vooral uit de omgeving ten zuiden van de Rijn. Er is volgens bronnen geen sprake van roekenkolonies bij het plangebied.

Veldonderzoek

Tijdens het bezoek zijn diverse vogelsoorten waargenomen waaronder merel, wilde eend, meerkoet, zwarte kraai, kauw en spreeuw. Er zijn vlakbij het plangebied waarschijnlijke jaarrond beschermde nesten van de huismus waargenomen. Op en rond Wieringskamp 1 waren voortdurend huismussen op het dak, in de dakgoot en in de tuin aanwezig. Ook in de struiken tussen sporthal Kermisland en het gebouw ten zuidwesten ervan waren een vijf tot tien huismussen aanwezig. Deze vlogen uitsluitend richting de wijk rond Wieringskamp / Faberkamp. Er was geen sprake van mussen die richting de sporthal vlogen. De sporthal bevat geen schuin dak / dakpannen of gaten waarin huismussen weg kunnen kruipen.

Figuur 9. Huismus nabij sporthal Kermisland op Wieringskamp 1.

Effectenbeoordeling

In het plangebied zijn mogelijkheden om te broeden voor algemene broedvogels maar niet voor vogels met een jaarrond beschermd nest zoals huismus, gierzwaluw en roofvogels / uilen. Het betreft gebouwen zonder dakpannen of potentiële toegangen tot geschikte ruimten.

Geadviseerd wordt om struiken en bomen te verwijderen buiten het broedseizoen, dus buiten de periode half maart tot half juli.

5.2.4 Reptielen, amfibieën en vissen

Bronnenonderzoek

Er zijn enkele waarnemingen bekend rond het plangebied van reptielen en strikt beschermde amfibieën. Deze soorten zijn gemeld op minstens een paar honderd meter van het plangebied. Zo komt ringslang en Alpenwatersalamander voor bij Velp en op de rand van de bossen ten noorden van Arnhem. Kamsalamander leeft vooral in de uiterwaarden ten zuiden van de Rijn. Algemene beschermde maar vrijgestelde soorten als bastaardkikker, kleine watersalamander, bruine kikker of gewone pad komen (zwervend) zeker rond het plangebied voor.

Veldonderzoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde amfibieën of reptielen aangetroffen, wel is gelet op mogelijk geschikt biotoop direct binnen en langs het plangebied. Het plangebied bestaat uit een aantal scholen en sporthallen in de Arnhemse wijk Presikhaaf. Dit zijn bijna geheel verharde en weinig natuurlijke delen van de wijk. Er loopt een watergang door het plangebied. Deze is niet verbonden met gebieden waar beschermde soorten voorkomen. Het plangebied ligt bovendien te ver van bekende populaties dat het waarschijnlijk is dat hierin beschermde soorten voorkomen.

Effectenbeoordeling

Vissen zullen voorkomen in de watergang in het plangebied. Echter worden deze niet aangetast door de sloop- en nieuwbouwplannen. Beschermde amfibieën of reptielen worden niet in het plangebied verwacht, door de geïsoleerdheid van de watergang, de afwezigheid van natuurlijke flauwe oevers en de relatief grote afstand tot bekende populaties. Bovendien wordt de watergang op zich niet aangetast. Maar winterbiotoop zou zich voor eventueel aanwezige beschermde amfibiesoorten in de directe omgeving van de watergang kunnen bevinden, onder struiken en in strooisel bijvoorbeeld. Echter worden er dus geen (niet vrijgestelde) beschermde amfibieën en reptielen verwacht in de watergang.

Het initiatief zal voor beschermde amfibieën, reptielen of vissen geen nadelige gevolgen hebben.

5.2.5 Flora

Bronnenonderzoek

Er zijn nauwelijks waarnemingen bekend van beschermde planten binnen twee kilometer van het plangebied.

Veldonderzoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde planten waargenomen, terwijl de tijd van het jaar niet ongunstig was (half april). Het onderzochte gebied bestaat uit scholen, schoolpleinen, parkeerplaatsen en een watergang en gemaaide grasbermen in de stad. Dit is over het algemeen geen biotoop voor zeldzame of beschermde plantensoorten. Het is te verhard en te rijk aan voedingsstoffen en wordt te frequent gemaaid.

Effectenbeoordeling

Beschermde planten uit de Wet natuurbescherming worden in of nabij het plangebied niet verwacht. Negatieve effecten op beschermde planten worden daarmee niet verwacht.

5.2.6 Ongewervelden

Bronnenonderzoek

Er zijn enkele waarnemingen bekend van beschermde ongewervelden nabij Arnhem. Het gaat dan om eenmalige waarnemingen van zwervende soorten dagvlinders en libellen zoals grote vos en gevlekte witsnuitlibel. Sleedoornpage eitjes zijn aangetroffen nabij het plangebied (fig. 10). In het plangebied zelf staan echter geen sleedoorns die zullen worden verwijderd. Het betreft verder veelal gewone vlier en meidoorn.

Figuur. 10. Waarneming uit bronnen van sleedoornpage eitjes nabij het plangebied (NDFF).

Veldonderzoek

Tijdens het veldbezoek is een inschatting gemaakt op het voorkomen van beschermde ongewervelden in het plangebied. Iedere soort is afhankelijk van een bepaald habitat. Zo zijn libellen afhankelijk van water en dagvlinders van (specifieke) waard- en nectarplanten. Deze voorwaarden zijn in binnen het plangebied niet of nauwelijks aanwezig. Het betreft een deel van een woonwijk zonder beschermde wilde bloemen en een weinig natuurlijke reguliere watergang wat een onaantrekkelijk habitat vormt voor beschermde dagvlinders en libellen of andere ongewervelden. In het water wordt bovendien niet gewerkt. Sleedoorns staan niet binnen het plangebied.

Effectenbeoordeling

Beschermde ongewervelden worden gezien het aanwezige ongeschikte biotoop niet in het plangebied verwacht. Het plangebied kan voor enkele algemene soorten ongewervelden een

(tijdelijke) leefgebied bieden, maar niet voor zeldzame / beschermde soorten.

5.3 Houtopstanden

Er worden enkele bomen gekapt maar deze vallen binnen de grenzen van de bebouwde kom en zijn daarmee vrijgesteld van de Wet natuurbescherming. Meld- en herplantplicht is hierbij dus niet van toepassing.

6. Conclusies en aanbevelingen

Aan de hand van het voorgaande kan een aantal conclusies worden getrokken en worden aanbevelingen gegeven voor de te nemen vervolgstappen.

6.1 Gebiedsbescherming

De locatie van de geplande werkzaamheden ligt op minstens 1 kilometer van het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied. Effecten kunnen door de kleinschaligheid van de sloop- en nieuwbouw en door de afstand niet optreden op Natura 2000-gebieden. Er hoeft geen Aeries berekening of PAS beoordeling te worden uitgevoerd; dichtstbijzijnde stikstofgevoelige habitattypen liggen op ongeveer 2 kilometer afstand, op de Veluwe.

Het plangebied ligt op circa 1 kilometer afstand van het Natuurnetwerk Nederland / Gelders Natuurnetwerk (Rijnuitwaarden). Het is een relatief geringe ingreep waarbij er op kernkwaliteiten of andere waarden van het NNN geen effecten kunnen zijn. De ingreep kan zonder verdere procedure in het kader van het NNN plaatsvinden.

6.2 Soortbescherming

Hieronder worden per soortgroep de resultaten en aanbevelingen samengevat. Te allen tijde geldt de zorgplicht ook voor niet beschermde dieren en planten.

6.2.1 Grondgebonden zoogdieren

Verblijfplaatsen of indicaties van de aanwezigheid van beschermde grondgebonden zoogdiersoorten uit de categorie 'andere soorten' of 'Habitatrichtlijnsoorten' zijn niet gevonden binnen of langs het plangebied. Er worden enkele bomen gekapt en gebouwen gesloopt. Verblijfplaatsen van kleine marterachtigen en algemene muizensoorten kunnen in het plangebied voorkomen maar zijn in Gelderland vrijgesteld. Andere soorten worden er niet verwacht. In bomen zijn geen (grote) holten en in de gebouwen zijn er geen gaten die groot genoeg zijn voor steenmarter. Er is voor deze soortgroep dan ook geen mogelijk conflict met de Wet natuurbescherming.

6.2.2 Vleermuizen

Essentiële foerageergebieden en vliegroutes worden door de ingreep niet aangetast. Voor mogelijk essentieel foerageergebied is het plangebied te kleinschalig. Voor vliegroutes ontbreken er een logische verblijfplaats en foerageerplek die door de watergang in het plangebied worden verbonden.

Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn strikt beschermd en kunnen elk van de vier te slopen gebouwen aanwezig zijn. Met name gewone dwergvleermuis en laatvlieger, maar ook ruige dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis. Een nader onderzoek middels het vigerende Vleermuisprotocol moet bepalen of deze verblijfplaatsen aan- of afwezig zijn en wat de functie er van is.

6.2.3 Vogels

Op de plekken van de werkzaamheden of binnen 100 meter daar vandaan zijn geen jaarrond beschermde (roof)vogelnesten. Deze worden hier ook niet verwacht. De huismussen in de wijk langs Kermisland maken geen gebruik van sporthal Kermisland en de overige gebouwen zijn te laag of zonder toegangsmogelijkheden. Dit geldt ook voor gierzwaluw.

Geadviseerd wordt om eventuele struiken en bomen te verwijderen buiten het broedseizoen (grosfeg buiten de periode half maart- half juli). Actieve nesten mogen namelijk niet worden aangetast of verstoord.

6.2.4 Reptielen, amfibieën en vissen

De watergang wordt door de geplande werkzaamheden niet aangetast. Leefgebied van beschermde (niet vrijgestelde) amfibieën, vissen of reptielen worden hier echter niet verwacht. Eventueel winterbiotoop onder de struiken rond de watergang zal dan ook geen winterbiotoop bieden. Negatieve effecten op beschermde soorten uit deze soortgroepen worden dan ook door onderhavig initiatief niet verwacht.

6.2.5 Flora

De beschermde planten uit de Wet natuurbescherming worden nabij het plangebied niet verwacht. Daarvoor is het plangebied te verhard, te voedselrijk en wordt het te frequent gemaaid. Een nader onderzoek is daarom niet nodig. Een conflict met de Wet natuurbescherming of een benodigde ontheffing is voor deze soortgroep niet aan de orde.

6.2.6 Ongewervelden

Beschermde ongewervelden worden gezien het aanwezige weinig geschikte biotoop niet in dit plangebied verwacht. Ze zijn gebonden aan specifieke biotopen of biotoopelementen zoals rivieren, beken, heiden, vennen of moerassen. In het geval van sleedoornpage ontbreken de sleedoorns; deze komen niet voor op de plek van de werkzaamheden. Op beschermde ongewervelden zijn er geen negatieve effecten. Een conflict met de Wet natuurbescherming is voor deze soortgroep niet aan de orde.

6.3 Houtopstanden

Er worden zes bomen gekapt. Maar deze vallen binnen de grenzen van de bebouwde kom en zijn daarmee vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Bronnen

Literatuur

- Bos, F., Bosveld, M., Groenendijk, D., Swaay, van C. & Wynhoff, I., De Vlinderstichting 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea. - Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland.
- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie) 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. - Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden. ISBN: 9789050115346.
- Creemers., R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON)(redactie) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, EIS - Nederland, Leiden.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Websites

- www.rijksoverheid.nl
- www.zoogdieratlas.nl
- www.google.nl/maps
- www.ecogrid-ndff.nl
- www.synbiosys.alterra.nl
- http://kaarten.gelderland.nl/viewer/app/thema_kernkwaliteiten